رسمی جریده

دافغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

پدې ګڼه کښې

شماره‌ء فوق العاده به‌مناسبت
انتشار قانون اساسی
افغانستان

شنبه دمیزان (۱۱) ۱۳٤۳ هجری شمسی کال پرله پسی ګڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول د ولت

فصل دوم پادشاه

فصل سوم حقوق و وظائف اساسی مردم

فصل چارم شوری

فصل پنجم لویه جرگه

فصل ششم حکومت

فصل هفتم قضاء

فصل هشتم اداره

فصل نهم حالت اضطرار

فصل دهم تعدیل

فصل یازدهم احکام انتقالی

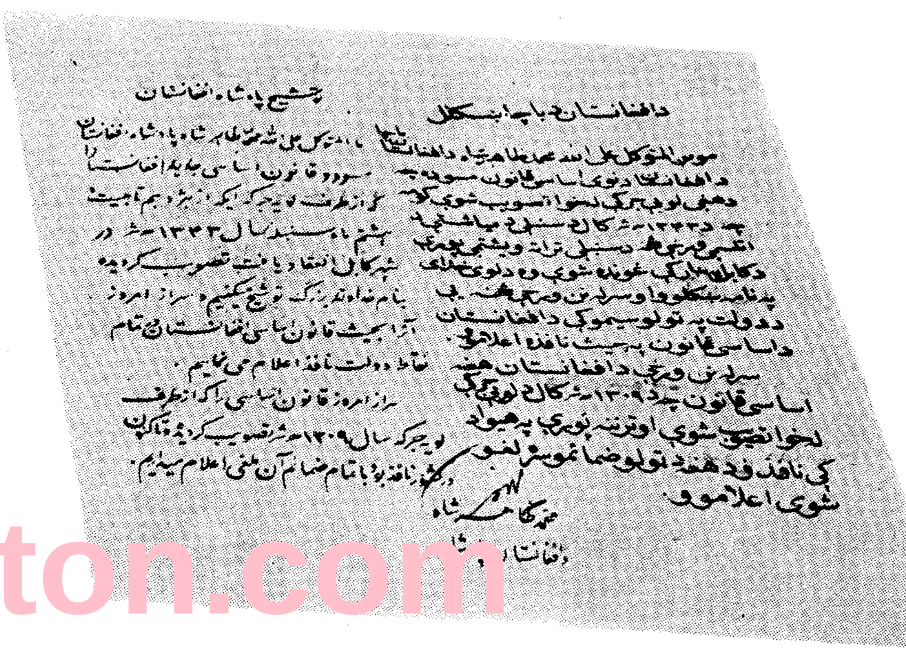
دافغانستان د پاچا لاسلیک

موږ محمد ظاهر شاه د افغانستان پاچا
د افغانستان د نوي اساسي قانون مسوده چه
د لویې جرګې له خوا تصویب شوې ده
چه د ۱۳٤۳ شمسي کال د سنبلې د میاشتې
د نهمې څخه د سنبلې تر نولسمې پورې
د کابل په ښار کې غونډه شوې وه د لوی خدای
په نامه توشیح کوو او سر له نن څخه یې
د دولت په ټولو سیمو کې د افغانستان
د اساسي قانون په حیث نافذ اعلانوو
سر له نن څخه د افغانستان هغه
اساسي قانون چه د ۱۳۰۹ شمسي کال د لویې جرګې
له خوا تصویب شوی او ترننه پورې پر ځواک
کې نافذ و د هغه د ټولو ضمیمو سره لغو
شوی اعلانوو.

دستخط پادشاه افغانستان

ما محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان
مسوده قانون اساسی جدید افغانستان را
که از طرف لویه جرگه ایکه از نهم تا نوزدهم
سنبله سال ۱۳٤۳ شمسی در
شهر کابل انعقاد یافت تصویب گردیده
بنام خداوند بزرگ توشیح میکنیم و سر از امروز
آنرا بحیث قانون اساسی افغانستان در تمام
قلمرو دولت نافذ اعلام می نمائیم.
سر از امروز قانون اساسی که از طرف
لویه جرگه سال ۱۳۰۹ شمسی تصویب گردیده و تا کنون
دیگر نافذ بود با تمام ضمائم آن ملغی اعلام مینمائیم.

محمد ظاهر شاه
افغانستان پاچا

بسم الله الرحمن الرحيم

خدای په نامه

...م دملی ثقافت او تاریخ د پیښنیو

...سمینت دپاره .

...ه کولو دپاره .

...ماعی دیموکراسی د تطبیق دپاره ،

...سائی او دعمومی نظم د ساتنی

...کا نو دسمینت دپاره .

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر
و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی – اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده- افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی اونه بیلیدونکی دولت دی. ملی حاکمیت په افغانستان کښې په ملت پورې تعلق لري .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لري . ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږي .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر ددولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږي .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دي په هغو حدودو کښې دننه چه دچال چلند اوعامې هوساینې په باب قوانین ئې ښیئي آزاد دي چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړي .

دریمه ماده- دافغانستان دژبو له جملې څخه پښتو او دری رسمی ژبې دی .

څلورمه ماده - دافغانستان بیرغ له دریو توتو جوړ دی چه رنګونه ئې تور ، سور او شین دی اویو هومره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼې خوانه په ښۍ اوړې تللی دي .

دهر رنګ ساره ئې داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښې یې په سپین رنګ دمحراب اومنبر نشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئې دوه بیرغونه ولاړدي او له دواړو غاړوئې دغنمو دوه وږي چاپیردي.

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښې باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده - باچا داسلام دسپیڅلی دین داساسو نوساتونوال ، دافغانستان دخپلواکۍ او دسیمې دتمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفې اوحقونه دادي:

۱- دافغانستان داردو لویه مشري.
۲- دجنګ اواوربند اعلان .
۳- دلویې جرګې دائرول او پرانستل .
٤- دشورۍ دعادی غونډې پرانستل .
٥- دشورۍ دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .
٦- دشورۍ رنګول اودنوو انتخاباتو دفرمان ویستل نوي انتخابات دشورۍ د انحلال دتاریخ نه په درې میاشتو کښې دننه سرته رسیږي .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه ، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم- ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی میباشد .

مادهٔ چارم- بیرق افغانستان مرکب است ازسه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده . عرض مقدار هررنگ معادل نصف طول آنست . دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشهٔ آن دو بیرق نصب وازدوطرف بهدوخوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم- پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

ماده ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

ماده هفتم- پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام ، حافظ استقلال وتمامیت ساحه ، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

ماده هشتم- پادشاه باید ازتبعه افغانستان ، مسلمان وپیرومذهب حنفی باشد.

ماده نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .
۲- اعلان حرب ومتارکه.
۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .
٤- افتتاح اجلاس عادی شوری .
٥- دایرنمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .
٦- منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد .
انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام میباید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو ښکوالل اودهغو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹- دقانون دحکمونوسره سم دبین الدول معاهدو دتړون دپاره اتبا رلیك ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکولل .

۱۱- دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاء منل ۰ دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړوټاکل اوددغی جرگی دغړوله منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوستري محکمی دغړوټاکل.

۱٤- دقانون دحکمونوسره سم د قاضیانواوعالیرتبه مامورینوا و منصبدارانوټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونوکښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیود مشرانوټاکل. په بین المللی موسسوکښی دافغانستان ددائمی نمایندگانوټاکل ا ود بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانو باورلیك منل.

۱٦- داضطرار دحالت اعلامول اوختمول .

۱۷- دجزاء کمول اوبښل.

لسمه ماده - سیکه دباچا په نامه وهله کیږي .

یوولسمه ماده - په خطبو کښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده - نښان دقانون دحکمونوسره سم دباچاله خواورکول کیږی . دنښان په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیګڼه تړلی نه وی.

دیارلسمه ماده - دباچائی دربارلګښت دباچائی لګښتونو دقانون سره سم دد و لت په بودجه کښی ټاکل کیږي .

څوارلسمه ماده - په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتو نه راغلی دی له هغو نه په هغو حدودو کښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده - باچانه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی اودحکومت اوستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددواړ وجرګو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلو ټولو چارو کښی به خدای جل جلاله حاضر گڼم . داسلام دسپیڅلی دین داساسونوساتنه او داساسی قانون حمایت به کوم . دهیواد د خپلواکی اودسیمی تمامیت ، ددولت قوانین او دخلکو حقونه به ساتم اودلوی خدای له درباره دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونو سره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کار اچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول.

۱۱- تعیین صدراعظم وقبول استعفای او- تعیین وزراء به پیشنهاد صدر اعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه و تعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین و تقاعدقضات وتعیین وتقاعد مامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی. تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزدموسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی.

۱٦- اعلام حالت اضطرار وخاتمه دادن به آن.

۱۷- تخفیف وعفومجازات.

ماده دهم- سکه بنام پادشاه ضرب میشود.

ماده یازدهم- درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم- نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیاز مادی نمیباشد.

ماده سیزدهم - مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد.

ماده چاردهم - استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیرد که احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم - پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است وباحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترك هردوجرگه شوری حلف آتی را بجامی آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگند یادمیکنم که درکافه اعمال خود خداوند جل جلاله راحاضردانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی رااحترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت و حقوق مردم راحفاظت کنم. وبااستعانت ازبارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه‌ماده ــ دافغانستان باچائي ددې اساسي قانون دحکمونو سره سمه داعلیحضرت محمد نادرشاه‌شهید په کورنۍ کښې له یو نه بل ته پاتې کیږي .

اوولسمه‌مادهــ که چیري باچادا استعفاء تکل او کاندي نودو لسي جرګې لهمشر ، دمشرانو جرګې لهمشر ، صدراعظم ، قاضي القضات او باچائي دربار لهوزیر نه جوړ مجلس ته خبرورکوي بیا په اوو ورځو کښې دننه دننه لویه جرګه دائروي او خپله استعفاء پخپله یا ددربار دوزیر په لاس جرګې ته وړاندې کوي . که لویه جرګه تصدیق وکړي چه باچا په خپله خوښه استعفاء کړې ده نوددغې جرګې د تصدیق له تاریخ نه دباچا استعفاء نافذه ګڼل کیږي .

اتلسمه‌ماده ــ دباچادا استعفاء یا مړینې په وخت کښې باچائي دهغه مشر ځوی ته پاتې کیږي .

کــه چیــري د بــا چا پــه مشر ځو ی کښې هغـه شرطونه پوره نه ووچه په دې اساسي قانو ن کښې ښود ل شوي دي نو بیا باچائي دهغه دوهم ځوي او همداسې وروستی نوروځامنو ته پاتې کیږي .

نولسمه‌ماده ــ که چیرې پا چا مړیا استعفاء وکړی او دپاچائی په شرطونو برابرځوي و نه لري نو پاچائي دپاچا په ورو نو کښې ترټولو مشر ورور ته پاتې کیږي .

که‌چیرې دپاچاپه مشروروروکښې د پاچائي شرطـونـه پوره نه‌وي نوده ته چه‌کوم یوروردعمر پـه لحاظ زیـات نژدې وي پاچائي هغه ته پاتې کیږي او همدغسې تراخره‌درومي .

که‌چیري باچادپاچابی په‌شرطونوبرابر یوورورهم ونه لري نوپه‌ځای ناست به‌ئي داعلیحضرت محمدنادرشاه شهید دنارینه‌اولادله‌ډېره‌غوره کیږي. په‌داسې حالت کښې د پاچا انتخاب دلویې جرګې ، دسترې محکمې لهغړو اود حکومت نه دیوجوړ شوي مجلس لهخوا کیږي .

که‌باچا مړ وونودامجلس به‌دمړینې دورځې له تاریخه په پنځلسوورځوکښې دننه او که استعفائي کړې وه‌نود نافذ کیدودتاریخ نه پس په اووورځوکښې دننه د صدراعظم لهخوا جوړیږي .

په‌دې‌مجلس کښې فیصله دحاضروغړودرا یو په اکثریت کیږي او فیصله دهغه‌چا له منښت نه‌پس چه‌دپاچا په‌حیث‌غوره شوي دي نافذه ګڼل کیږي .

دپاچا دمړینې یا دا استعفاء دنافذ کیدو له نیټې نـه د هغه دجـا نشیـن تـرغوره کـیدو پورې ددربار وزیـر دپـا چـا نـا ئـب ګڼل کیږي .

شلمه‌مادهـ کله‌چه پاچا دهیوادنه دباندې دسفر تـکل وکړي نو یو یا څو کسه دخپل وکیل په توګه ټاکي .

دغه کس یا کسان دپاچا په غیاب کښې دهغه‌واك‌اختیار په حدودوکښې دننه چه‌پاچاورته ورکړې پا چائي چار ې ددې اساسي قانون دحکمونوسره سمې دپاچـا پـه وکـالـت پرځای کوي .

ماده شانزدهم ــ پا د شا هی افغـا نستان در خانوا دهٔ ا علیحضرت محمدنادرشاشهید برحسب احکام این قانون اساسی انتقال مینماید.

ماده‌هفدهم ــ هرگاه‌پادشاه اراده استعفاء بنماید به‌مجلس مرکب ازرئیس اولسی جرگه ، رئیس مشرانو جرگه ، صدراعظم قاضی القضات و وزیر دربار پادشاهی اطلاع داده بعددرخلال مدت هفت روز لویه جرگه‌را دائرمیکند و استعفای خودرا شخصاً یا توسط وزیردربار به جرگه مذکور ابلاغ مینماید. درصورتیکه لویه جرگه تصدیق نماید که استعفاء ازاراد ه پـاد شاه نشأ ت نموده از تاریـخ تصد یـق آن استعفای پادشاه نافذ شمرد ه میشود .

ماده‌هژدهم ــ درموقع استعفأ یا وفات پادشا ه ــ پـادشاهی بـه‌پـسر بزرگش انتقال میابد .

درصورتیکه پسر بزرك پادشاه واجد شرایط پادشاهی که‌دراین قانون اساسی ذکرگردیده نباشد پادشاهی به‌پسردوم اوو همچنان الـی آخر انتقال میکند .

ماده‌نزدهم ــ هرگاپادشاه وفات کندیا استعفاء نماید و پسری نداشته بـاشدکـه واجـد شرایـط پادشـاهی بـاشد ، پادشـاهـی بـه بـزرگـتریـن بـرادر پـادشاه انـتـقال میـنماید. درصورتـیکه بزرگـتریـن برادرپادشاه واجـدشـرایـط نـبـاشدپـادشاهـی به‌برادر یکه ازنظرسن میان برادران بلافاصله بعدازو واقع باشد و همچنان الی اخرانتقال می یـابد .

درصورتیکه پادشاه برادري‌نداشتـه بـاشدکـه واجـد شرایط پادشاهی باشدجانشین پادشاه ازجمله بازمانـدگان پسری اعلیحضرت محمدنادرشاه‌شهیدانتخاب میگردد. درین حالت انتخاب پادشاه توسط مجلسی مرکب از لـویه جـرگه ، حکومت واعضای ستره‌محکمه صورت‌میگیرد. ایـن‌مجلس درصورت وفات درخـلال مدت پانزده روزازتـاریـخ وفات‌ودرصورت استعفاء درخلال مدت‌هفت روزازتـاریخ نفاذ آن ازطرف صدراعظم دائرمیشود. تصمیم‌این مجلس به اکثریت آرای اعضاي‌حاضراتخاذمیگردد و بعد ازموافقت شخص که‌بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده‌میشود .

ازتاریخ وفات پادشاه‌یا نفاذ استعفای او تـا انـتخـاب جانشین پادشاه ، وزیر دربار نائب پادشاه‌شناختـه‌میشود.

ماده‌بیستم ــ هنگامیکه پادشاه اراده سفربخارج مملکت بنمایـد یاك یـاچند نفررا بحیث وکیل خودتعیین میکـنـد . شخص یـا اشـخاص مذکـور درغـیـاب پـادشـاه بـوکـالـت از او امـور پـادشـاهی رادرحـدود صلاحتیی که‌ازطرف پـادشـاه به اوداده میشود برطبق احکام ایـن قـانـون اساسی اجـرا مینماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه کسان دوکیل په توگه نه شی ټاکل کیدی :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ داولسی جرگی مشر.

۳ـ دمشرانو جرگی مشر.

٤ـ قاضی القضات .

یوویشتمه ماده ـ کله چه باچا مړ شی اودهغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړی نه وی نو ترڅو پوری چه دغه عمر ته رسیږی ملکه دباچائی چارو نیابت په غاړه اخلی . که چیری ملکه نه وی نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاد له تبره یو کس د پاچا دنائب په توگه غوره کوی.

دوه ویشتمه ماده ـ کله چه باچا استعفاء وکړی اودهغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وی پوره کړی نو ترڅو پوری چه دی دغه عمر ته رسیږی هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاد له تبره یو کس دباچا دنائب په توگه غوره کوی.

دریویشتمه ماده ـ دباچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولری چه په اتمه ماده کښی راغلی دی.

د باچا نائب باچائی چاری ددې اساسی قانون د حکمونو سره سمی پرځای کوی.

که دباچا نیابت دملکی په غاړه وی ملکه دهغه صلاحیت نه چه دنهمی مادې په دوهمه فقره کښی یادشوی دی دحکومت په مشوره استفاده کوی.

د باچا نائب چه څو پوری دا عهده په غاړه اری په بل شغل بانډې بوختیدلی نه شی .

هغه څوك چه ددی اساسی قانون دیوویشتمی اودوه ویشتمی مادی دحکمونو له مخه دباچا دنائب په توگه ټاکل کیږي هیڅکله دافغانستان دباچا په توگه انتخابیدلی نه شی .

دباچائی دنیابت په دوره کښی ددې اساسی قانون دباچا دفصل هغه مادی چه پرځای ناست پوری تعلق لری تعدیل کیدلی نه شی .

څلیرویشتمه ماده ـ دباچا ځوی ، لور ، ورور ، خور اوددوی ښځی اومیړونه اوځامن اولورنی اودباچا تره اودتره ځامن باچائی کورنی ده ددولت په رسمی تشریفاتو کښی باچائی کورنی په باچا اوملکه پسی جوخت ځای نیسی .

دباچائی کورنی لگښت دباچائی لگښتونو په بودجه کښی ټاکل کیږی لقبونه یوازې دباچائی کورنی دپاره دی اودقانون دحکمونو سره سم ټاکل کیږی.

دباچائی کورنی غړی په سیاسی گوندو نو کښی گډون نه کوی اودغه وظیفی په غاړه نه اخلی :

۱ـ صدارت عظمی او وزارت.

۲ـ دشوری غړیتوب .

۳ـ دستری محکمی غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ رئیس اولسی جرگه.

۳ـ رئیس مشرانو جرگه.

٤ـ قاضی القضات .

ماده بیست ویکم ـ هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را به عهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه درماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم ـ هرگاه پادشاه استعفاء نماید وجانشین او سن بیست را تکمل نکرد باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه درماده نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم ـ نائب ووکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم به مشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند درمدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم وبیست ودوم این قانون اساسی به صفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

دردوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم ـ پسر ودختر و برادر وخواهر پادشاه وازواج وزوجات وابناء وبنات شان وعم وابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص به خانواده پادشاهی میباشد ومطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند ووظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱ـ صدارت عظمی ووزارت.

۲ـ عضویت شوری.

۳ـ عضویت ستره محکمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت دباچاهی کورنی دغړی په صفت ترخوچه ژوندی وی ساتی .

دریم فصل

د خلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده – دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه دقانون پهوړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری .

شپږ ویشتمه ماده – آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی .

داحق بی دنورو له آزادی او عمومی ښیګړو نه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری .

د انسان آزادی او کرامت د بلوسی نه په امن دی او بیلتون نـه قبلوی .

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هله چه دیرداسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی .

هیچا ته سزا نه شی ورکو له کیدی مګر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمي نه پس حکم صادر کړی وی .

هیچا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون دحکمه سره سم چه ددغه تهمتی کار له کولو نه رومبی نافذ شوی وی .

هیڅوك بی دقانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر دواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمو نوسره سم .

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی – څو پوری چه تورن دمحکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی .

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن تعقیب – نیول – توقیف او سزا ورکول بل هیڅ چاته نه ورځیږی .

دانسان کړول جواز نه لری . هیڅوك نشی کولی چه حتی له چا نه دحقایقو دخرګندو لو په غرض هم هغه وکړوی او یا یی دکړو لو امر ورکړی که څه هم دغه سړی دتعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری دسزا حکم ختلی وی .

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا ټا کل جواز نلری .

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نـه په اکراه واخستی شی اتبار نه لری .

پـه جرم بـانـد ی اقـرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه په ده پوری تړل شوی وی دیوی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی .

هرڅوك حق لری چه دهغه تور دلری کولو په غرض چه دقانون له مخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل ونیسی .

دیوچا پوروړی کیدل دپوروړی دآزادی دسلبیدو یا کمید و سبب کید ی نـه شـی .

دپورو یستلو لارې چارې دقانون له خوا ښودل کیږي .

هر افغان حق لری چه دخپل دولت دسیمی هرځای ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی . همدارنګه هر افغان حق لرې دقانون دحکمو نوسره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانوادهٔ پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض و امتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند.

ماده بیست و ششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و منافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی ندارد .

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است وانفکاك نمی پذیرد. دولت به احترام و حمایت آزادی و کرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر بر طبق حکم محکمه با صلاحیت که بعد از محاکمه علنی وحضوری صادر گردیده باشد .

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتـار نمود مگر بـر طبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر بر طبق حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تا وقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امر شخصی است. تعقیب ، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزاء براو به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جـواز ندارد. هیچـکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر ، اگرچـه آن شخص تحت تعقیب ، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد .

اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه با صلاحیت مینماید.

هر شخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً بـاو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یـا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتواند . طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد .

هر افغان حق دارد در هر نقطهٔ از ساحهٔ دولت خود سفر نماید و مسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

دافغانستان نه دباندې سفر وکړي او بېرته افغانستان ته راشي.

هيڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکوم نه شي.

اووه ويشتمه ماده – هيڅ افغان ديو جرم په تور بهرني دولت ته سپارل کيداې نه شي.

اته ويشتمه ماده - دهرچا تاتوبي دبلوسي نه په امن دى – هيڅوك حتى دولت هم داوسيدونکي داجازې يا ديوې واکمنې محکمې له حکمه پرته او بې دهغو حالاتو او لاروچارو نه چه په قانون کښې څرگند شوي دي دچا تاتوبي ته ننوتلى او هغه لټولى نه شي.

دڅرگند جرم په وخت کښې مسئول مامور ديو چا تاتوبي ته بي دهغه يا دمحکمې له مخکنۍ اجازې څخه پخپل مسئوليت ننوتى شي او هغه لټولى شي خو دغه مامور په دې مکلف دي چه دور ننوتلو يا لټولو نه پس دقانون دخوا په ښودلې موده کښې دننه دمحکمې فيصله لاس ته راوړي.

نه ويشتمه ماده – ملکيت دبلوسي نه په امن دي.

دهيچا ملکيت دقانون دحکم او ديوې واکمنې محکمې دفيصلې نه پرته مصادره کيداې نه شي.

ديوچا دملکيت استملاك يوازې دعمومي ښيگړو دپاره دعادلانه پيشکي په بدل کښې دقانون دحکمونو سره سم جواز لري.

هيڅوك بي له قانون نه دملکيت له اخيستو او تصرف څخه منع کيداې نشي. دملکيت داستعمال لاره دعامو ښيگڼو دتامين لپاره دقانون له پلوه تنظيم او ښودل کيږي.

دځانگړي شتمنۍ پلټنه او دهغې اعلان يوازې دقانون په حکم کيداې شي.

دباندې يني دولتونه او اتباع په افغانستان کښې دعقاري مالونو دملکيت حق نلري. دبهرنو ملکونو په سياسي نمايندگيو باندې دبالمثل چال چلند په اساس او په هغو بين المللي موسسو باندې چه افغانستان پکښې غړيتوب لري دحکومت په خوښه عقاري مالونه پلورل کيداې شي.

ديرشمه ماده – دهرچا دمخابرې ازادي او پټوالى که په ليك وي که په تيلگراف که په تيلفون او که په بله وسيله وي دبلوسي نه په امن دي.

دولت دچا دمخابرې دلټون حق نلري مگر ديوې واکمنې محکمې دفيصلې او دقانون دحکمونو سره سم.

په سملاسي حالاتو کښې چه قانون ښودلي دي مسئول مامور بي له دې چه دمحکمې نه اجازه واخلي په خپل مسئوليت کولى شي چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دي چه دپلټنې څخه وروسته په هغه موده کښې چه قانون ښودلې ده دمحکمې فيصله حاصله کاندې.

يوديرشمه ماده – دفکر او بيان ازادي دبلوسي نه په امن ده.

هر افغان حق لري چه دقانون دحکمونو سره سم په وينا ليکنه، تصوير او يا داسې نورو وسيلو خپل فکر څرگند کړي.

هر افغان حق لري چه مطالب دقانون دحکمونو سره سم بې

بخارج افغانستان سفر نمايد و به آن عودت کند.

هيچ افغان به تبعيد در داخل افغانستان و خارج از افغانستان محکوم نميشود.

ماده بيست و هفتم – هيچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجي سپرده نميشود.

ماده بيست و هشتم - مسکن شخص از تعرض مصون است. هيچکس به شمول دولت نميتواند بدون اجازه ساکن يا حکم محکمه با صلاحيت و بغير از حالات و طرزيکه در قانون تصريح شده به مسکن کسی داخل شود يا آنرا تفتيش نمايد.

در موارد جرم مشهود مامور مسئول ميتواند به مسکن شخص بدون اجازهٔ او و يا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئوليت خود داخل شود يا آنرا تفتيش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول يا اجرای تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده بيست و نهم – ملکيت از تعرض مصون است.

ملکيت هيچ شخص بدون حکم قانون و فيصلهء محکمه با صلاحيت مصادره نميشود.

استملاك ملکيت شخص تنها به مقصد تامين منافع عامه، در بدل تعويض قبلی و عادلانه بموجب احکام قانون مجاز ميباشد.

هيچکس از کسب ملکيت و تصرف در ان منع نميشود مگر در حدود قانون. طرز استعمال ملکيت بمنظور تامين منافع عامه توسط قانون تنظيم و رهنمونی ميشود.

تفتيش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت ميگيرد.

دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکيت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمايندگی هاي سياسی دول خارجی براساس رويه بالمثل و به موسسات بين المللی ايکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز ميباشد.

ماده سيم – ازادی و محرميت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد و چه بوسيلهٔ تلفون و تلگراف و يا وسائل ديگر از تعرض مصون است.

دولت حق تفتيش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فيصلهء محکمهٔ با صلاحيت و مطابق به احکام قانون.

در حالات عاجل – که در قانون تعريف ميگردد مامور مسئول ميتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئوليت خود به تفتيش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجرای تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلهٔ محکمه را حاصل نمايد.

ماده سی و يکم – آزادی فکر و بيان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسيله گفتار، نوشته، تصوير يا امثال آن مطابق باحکام قانون اظهار کند.

هر افغان حق دارد مطابق با احکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې چه لومړۍ ئی دولتی مقاماتو ته وښیئ چاپ او نشر کاندې.

دعمومی چاپخانو دتاسیس اود مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتیازدقانون دحکمونو سره سم یوازې د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کیږي.

دراډیو او تیلویژن ، د عامو خپرونکو کارځیو تاسیس او چلول یوازې په دولت پورې اړه لري.

دوه دیرشمه ماده—دافغانستان اتباع حق لري چه دروا اوسوله ناکو مقصدونو دپوره کولو دپاره دقانون دحکمونو سره سم ددولت د مخکنی اجازې نه پرته بې وسلې ټولنه وکاندې.

دافغانستان اتباع حق لري چه دمادې یا معنوی مقصدونو دپوره کولو پاره دقانون دحکمونو سره سم ټولنی جوړې کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه دقانون په حکمونو برابر سیاسی گوندونه جوړ کړي خو په دې شرطچه :

۱/دگوند هدف۔فعالیت اوهغه مفکورې چه دگوندونو تشکیلات پرې بناءشوی وي دد ی اساسی قانون له ارزښتونو سره تناقض ونه لري.

۲ /دگوند تشکیلات او مالی درکونه په ډاګه وي.

هغه گوند چه دقانون په حکم برابر جوړشوي وي د قانونی موجبا تو او ستري محکمی له حکمه پرته ړنگیدی نه شی.

درې دیرشمه ماده—هرچا ته چه داداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخیستلو حق لري او کولی شی چه د تاوان اخیستو د پاره په محکمه کښی دعوې راولاړه کړي .

دولت دهغو حالاتو نه پرته چه قانون ئی څرګندوي بې دوا کمنی محکمی له حکمه دخپلو حقونو دتحصیل اقدام نشی کولی.

څلوردیرشمه ماده— تعلیم د افغانستان د ټولووګړوحق دی او د افغانستان ددولت او اتباعو له خوا وړیا برابریزي .

په دې برخه کښی ددولت هدف یوې د اسی مرحلی ته رسیدل دې چه دافغانستان د ټولووګړو د پاره پکښی دقانون د حکمونو سره سم دروزنی اوښوونـی مناسبی آسانتیا وی را غونډې شی .

دولت مکلف دې چه په ټول افغانستان کی دپوهنی دمتوازن تعمیم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبیق کړي .

دښوونـی اوروزنـی لارښودنه اوڅارنـه د دولت وظیفـه ده .

لومړنی ښودنی دټولو ماشومانو دپاره په هغو ځایونـو کښی چه وسیلی ئـی ددولت لـه خوا برابـرې شوې وې حتمـی دې .

دلوړ او عمومی تعلیم دموء سسو جوړول او چلول یوازې ددولت حق اووظیفه ده . د دې نه وراخـوا دافغـانستان اتباع حق لري چه اختصاصی یا دلیک لوست دښودود پاره ښوونځی جوړ کړي .ددا سی ښوونځیو دجوړونی شرطونه ، تعلیمی نصاب او پکښی دزده کړی شرایط دقانون لـه پلوه ښودل کیږي .

حکومت کولی شی چه دقـانـون د حکمونـو سره سم خارجی کسانو ته د خصوصی ښوونځیو دجـوړولو اجـازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه و امتیاز تأسیس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها با تباع و دولت افغانستان مطابق با حکام قـانـون داده میشود.

تاسیس وتدویر دستگاه عامه فـرستندهٔ رادیوو تلویزیون مختص بـدولت است.

ماده سی و دوم—اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح امیز بدون حمل سلاح مطابق بـه احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمین مقاصد مادی یا معنوی مطابق به احکام قانون جمعیت ها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سیاسی تشکیل دهند مشروط بر اینکه :

۱/هدف و فعالیت حزب و مفکوره ها ئیکه تشکیلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج این قانـون اساسی نباشد.

۲/تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

حزبیکه مطابق به احکام قانون تشکیل می یابد بدون موجبات قانونی و حکم ستره محکمه منحل نمیشود

ماده سی و سوم—هرشخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره میباشد و میتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نمیتواند بجز درحالاتیکه قانون تصریح میکند بدون حکم محکمه باصلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند .

ماده سی و چهارم—تعلیم حق تمام افراد افغـانستان است وبصورت مجانی ازطرف دولت واتباع افغانستان فـراهـم میشود .

هدف دولت دراین ساحه رسیدن به مرحله ایست که در آن تسهیلات مناسب تعلیم وتربیه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعمیم متوازن معارف درتمام افغانستان پـروگرام موثری وضع وتطبیق نماید .

رهنمونی ونظارت تعلیم وتربیه وظیفهٔ دولت است .

تعلیمات ابتدائی برای تمام اطفال درنقاطی که وسائل آن ازطرف دولت تهیه شده حتمی میباشد .

تأسیس واداره موءسسات تعلیم عالـی وعمومی تنهـا حق ووظیفهٔ دولت است. درخارج این ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی وسواد آموزی تأسیس نمایند.

شروط تأسیس ، نصاب تعلیم وشرایط تحصیل درچنین مکاتب توسط قانون تنظیم میگردد .

حکومت میتواند مطابق به احکام قـانـون بـاشخاص

ورکړی . دداسی ښوونځیونه یوازې خا رجی کسان فایده اخستلی شی.

پنځه دیرشمه ماده_ دولت موظف دی چه دملی ژبی پښتودانکشاف اوتقویې دپاره موثرپروګرام جوړ اوتطبیق کړی .

شپږدیرشمه ماده_ دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغیودمخنیوی اوعلاج وسیلی برابری کړی . په دې برخه کښې ددولت هدف یوداسی پړاوته رسیدل دی چه دروغتیا مناسبی اسانی پکښی دافغانستان دټولووګړودپاره برابرې شی .

اووه دیرشمه ماده_ کارد افغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئې لري .

دکارد تنظیم دپاره چه کوم قوانین جوړیږی دهغولوی هدف یوې داسی مرحلې ته رسیدل دی چه دکاریګرو دبیلوبیلو لوحقونه اوښیګړې پکښی خوندی شی . دکار مناسب حالات راپیدا شی اود کاریګراو کارفرمایانو ترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللی ډول تینګ شی .

دافغانستان اتباع داهلیت له مخې اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کیږی .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونو کښی دننه چه قانون ټاکلی دی آزاد دی .

بیګار رکه د دولت دپاره هم وی ناروادی. دبیګاربندیزدهغو قوانینودعملی کولوپه لاره کښی چه دعمومی ښیګړوپه نیت د یوځائی کاردسمبښت دپاره جوړیږی کوم خنډ نه راپورته کوی.

اته دیرشمه ماده_ هرافغان مکلف دی چه دولت ته مالیه او محصول ورکړی . هیڅ قسم مالیه اومحصول بی دقانون له حکمه نه شی ټولیدی . دمالیی اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې یې داجتماعی عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کیږی . دا حکم په خارجی اشخاصو باندې هم چلیږی .

نه دیرشمه ماده_ دهیواد څخه دفاع دافغانستان د ټولواتباعو سپیڅلی وظیفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکری خدمت په کولو مکلف دی .

څلویښتمه ماده_ داساسی قانون په حکمونو سم چلیدل ، دباچاسره وفادارې اودهغه درناوې کول ، قوانینو ته غاړه اېښودل ، دعمومی نظم اوامن خیال لرل ، دهیواد دښیګڼوساتل او په ملی ژوند کښی ګډون کول دافغانستان دټولوخلکو وظیفه ده .

څلورم فصل

شوری

یوڅلویښتمه ماده_ شوری دافغانستان دخلکو دارادې ځرګندویه ده اودټول ملت نمایندګی کوی.

خارجی اجازه تأسیس مکاتب خصوصی بدهد . ازاین مکاتب تنها اشخاص خارجی میتوانند استفاده کنند .

ماده سی وپنجم_ دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقویه زبان ملی پښتووضع وتطبیق کند .

ماده سی وششم_ دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقایه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن برای همه افغانها تهیه کند. هدف دولت درین ساحه رسیدن به مرحله ایست که درآن تسهیلات صحی مناسب برای تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی وهفتم_ کارحق وفریضهٔ هرافغانیست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد.

هدف عمده قوانینی که برای تنظیم کاروضع میگردد رسیدن بمرحله ایست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمایت شود. شرایط مساعد کارفراهم گردد، روابط بین کارگران وکارفرمایان بصورت عادلانه ومترقی تنظیم یابد.

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذیرفته میشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطیکه قانون تعیین مینماید آزاد میباشد .

تحمیل کاراجباری اگرچه برای دولت باشد جواز ندارد تحریم کاراجباری مانع تطبیق قوانینی نمیشود که بمنظور تنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع میگردد.

ماده سی وهشتم_ هرافغان مکلف است به دولت مالیه ومحصول تادیه کند

هیچ نوع محصول ومالیه بدون حکم قانون وضع نمیشود.

اندازه مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بارعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعیین میگردد . این حکم درمورد اشخاص خارجی نیزتطبیق میشود .

ماده سی ونهم_ دفاع ازوطن وظیفه مقدس تمام اتباع افغانستان است

کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق به احکام قانون مکلف میباشند .

ماده چهلم_ پیروی ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانین ، رعایت نظم وامن عامه ، صیانت منافع وطن واشتراك درحیات ملی وظیفه تمام مردم افغانستان میباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل ویکم_ شوری افغانستان مظهر اراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلك د شورئ له لاره دی مملکت په سیاسی ژوند کښی برخه اخلی.

د شورئ هرغړی که څه هم له یوی تاکلی سیمی څخه غوره شوی دراییی د ځرګندولو په وخت کی د افغانستان عامی ښیګڼی په نظر کښی نیسی.

دوه څلویښتمه ماده ـ شوری دوی ټولنی لری: اولسی جرګه او مشرانو جرګه.

دری څلویښتمه ماده ـ د ولسی جرګی غړی د آزادو ـ عامو، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذریعه د قانون د حکمونو سره سم د افغانستان د خلکو له خوا غوره کیږی.

د دی مقصد دپاره افغانستان په انتخابی ونډو ویشل کیږی.

د ونډو شمار او سیمه د قانون له مخه ټاکل کیږی.

د هر ونډی نه یو وکیل غوره کیږی.

د وکالت دپاره هرملاتړ لی چه په خپل ونډ کښی د قانون د حکمونو سره سم ترټولو زیاتی رائی وګټی وکیل بلل کیږی.

څلور څلویښتمه ماده ـ د اولسی جرګی غړی د څلور وکالونو دپاره چه یوه تقنینی دوره ده غوره کیږی.

که چیری شوری د دی اساسی قانون د حکمونو سره سم رنګه شی نوـ نوی اولسی جرګه د یوی تقنینی دوری دپاره غوره کیږی ـ خو دپای ته رسیدلو نیټه به ئی په داسی ډول تیاریږی چه وروپسی اولسی جرګه جوخته په هغه نیټه پرانستله شی چه په نهه پنځوسمه ماده کښی ټاکل شوی ده.

پنځه څلویښتمه ماده ـ د مشرانو جرګی غړی په دی طریقه ټاکلی کیږی او غوره کیږی: ـ

۱ـ دریمه برخه غړی د پوهو او ازمیښتوالو کسانو له منځه د باچا له خوا د پنځو کالو نو دپاره ټاکل کیږی.

۲ـ پاتی دوه برخی غړی په دی شان غوره کیږی: ـ

الف ـ د هر ولایت جرګه د خپلو غړو له منځه یو تن د دری کالونو دپاره د مشرانو جرګی په غړیتوب غوره کوی.

ب ـ د هر ولایت استوګنی د آزادو ـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاریو کس د څلورو کالونو دپاره د مشرانو جرګی په غړیتوب غوره کوی.

شپږ څلویښتمه ماده ـ د انتخاب کوونکو شرطونه د انتخاباتو په قانون کښی ښودل کیږی.

هغه کسان چه د شوری په غړیتوب ټاکل کیږی یا غوره کیږی په کاردی چه د انتخاب کوونکو په شرطونو سربیره د غه صفتونه هم ولری: ـ

۱ـ د شوری په غړیتوب باندی د ټاکل کیدو و یا غوره کیدو نه رومبی یی لزتر لزه لس کاله پخوا د افغانستان د دولت تابعیت حاصل کړی وی.

۲ـ د دی اساسی قانون د نافذ کیدو نه وروسته د محکمی له خوا د سیاسی حقونو څخه په محرومی محکوم شوی نه وی.

۳ـ په لیك لوست به پوهیږی.

مردم افغانستان به توسط شوری در حیات سیاسی مملکت سهم میگیرند. هر عضو شوری در حالیکه ازیک حوزه معین انتخاب شده در موقع اظهار رای مصالح عمومی افغانستان را مدار قضاوت خود قرارمیدهد.

ماده چهل ودوم شوری دارای دو مجلس میباشد: اولسی جرگه ومشرانو جرگه.

ماده چهل وسوم اعضای ولسی جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ سری و مستقیم مطابق با حکام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب میشود. افغانستان باین منظور به حوزه های انتخابی تقسیم میگردد. تعداد وساحه حوزه ها توسط قانون تعیین میشود. ازهرحوزه یك نفر وکیل انتخاب میگردد. داوطلبی که درحوزه خود مطابق باحکام قانون رای بیشتر حاصل میکند وکیل شناخته میشود.

ماده چهل وچهارم اعضای ولسی جرگه برای مدت چهارسال که یك دوره تقنینیه است انتخاب میشوند هرگاه شوری مطابق به احکام این قانون اساسی منحل شود ولسی جرگه جدید برای یك دوره تقنینیه انتخاب میگردد. ولی تاریخ ختم آن طوری تنظیم می شود که جرگه ما بعد بتاریخیکه در ماده ء پنجا ونهم تثبیت گردیده افتتاح شود.

ماده چهل وپنجم اعضای مشرانو جرگه به ترتیب ذیل تعیین وانتخاب میشود:

۱ـ یك ثلث اعضاء ازجمله افراد خبیر و باتجربه برای مدت پنج سال ازطرف پادشاه تعیین میشود.

۲ ـ دو ثلث دیگر اعضاء بر حسب آتی انتخاب میشوند:

الف ـ هرجرگه ولایت یکنفر ازجمله اعضای خود را برای مدت سه سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند.

ب ـ ساکنین هرولایت یکنفر را ازطریق انتخابات ـ آزاد عمومی ـ سری و مستقیم برای مدت چارسال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند.

ماده چهل وششم شرایط انتخاب کنندگان در قانون انتخابات تعیین میگردد. اشخاصیکه بعضویت شوری تعیین یا انتخاب میشوند باید علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کنندگان واجد اوصاف ذیل باشند:

۱ ـ اقلاء ده سال قبل ازتاریخ تعیین یا انتخاب تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشند.

۲ ـ بعد ازنفاذ این قانون اساسی از طرف محکمه بحرمان ازحقوق سیاسی محکوم نشده باشند.

۳ ـ خواندن ونوشتن بدانند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ـ دولسی جرگی غړو به دانتخاب پـه وخت کـښی دخپل عمرپینځویشتم او دمشرانو جرگی غړو به د تـاکـل کیدو په وخت کښی دخپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اوودخلویښتمه مادهـ دحکومت مشر اوغـړی ـقـاضیان ـدارد و منصبداران اوافراد . مامورین اونوراداری کارکوونکی دخپلو وظیفو دچلولو په وخت کښی دشوری په غړیتوب تاکـل کیـدې یاغوره کیدی نه شی .

اته خلویښتمه مادهـ هیڅوک په یو وخت کښی ددواړ وجرگوغـړی کیدی نشی .

نه خلویښتمه ماده ـ ددې اساسی قانون دحکمونو له رعایت سره انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږی .

داولسی جرگی دتقنینی دوری په وروستو دووکلو نوکښی دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یوی جـرگـی دکارپه فهرست کښی نه شی داخلیدی.

پنځوسمه ماده ـ دهری جرگی دغړیتوب وثیقی په هم هغه جـرگـه کښی دکره کتنی لاندی نیولی کیږی .

دوثیقو دکره کتنی لاری چاری دهری جرگـی دداخـلی وظیفو په اصولـو کښی ښودل کیږی .

یوپنځوسمه ماده دشوری هیڅ یو غړی دهغی نظرئی له کبله چـه دخپلی وظیفی دپرځای کولو په وخت کښی ئی د ننه په شوری کښی یادباندی ښکاره کوی دعدلی تعقیب لاندې نه راځی

که چیرې دشوری په یو غړې باندې دیو جرم تورپورې شی نومسئول مامور ددغی پیښی خبرهغی جـرگی ته ورکوي چـه دی پکښی غړیتوب لری او پس له هغه چه د جرگی دوه برخی غړی اجازه ورکاندی تورن دعدلی تعقیب لاندی راځی .

جرگه کولی شی چه خپله اجازه ددوو برخوغړو په اکثریت بیرتـه واخلـی .

دڅـرگند جرم په باب مسئول مامور کولی شی چه تورن بې دهغه جرگی داجازې نه چه دی ئی غړی دی دتعقیب لاندی راولی اوو ئی نیسی که چری عدلی تعقیب دقانون له مخی دتوقیف غوښتنه کوله .

نومسئول مامور مکلف دې چه سملاسی هغی جرگی ته خبر ورکړي چه دی ئی غړې دې او کـه نوموړی جرگه اجازه وکړي نوتورن توقیف کیدلی شی .

کـه چرې تور پـه داسی وخت کښی پیښ شی چه جـرگه خوره شوی وي نو دتوقیف اجازه دجرگی له اداري هیئت نه غوښتل کیږی او دهیئت فیصله دجـرگی لومړی راتلونـکی غونډی ته دپریکړی دپاره وړاندی کیږي.

دوه پنځوسمه مادهـ دشورې غړې په بله چاره بوختیدلاې نه شی.

کرهنه او نورې آزادې چارې ددې حکم لاندی نه راځی .

درې پنځوسمه مادهـ دشورې دغـړو دپاره دقانـون دحـکم سره سم مناسب معاش تاکل کیږي.

۴ ـ اعضای ولسی جرگه بایدسن بیست وپنج را درموقع انتخاب واعضای مشرانو جرگه سن سی را درموقع تعیین یاانتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده چهل وهفتم رئیس واعضای حکومت ، قضـات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگر کارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخـاب شوند .

ماده چهل وهشتم هیکس نمیتـوانـددریـك وقـت عضوهرد وجرگـه بـاشد.

ماده چهل ونهم بارعایت احکام این قانون اساسی انتخابات مطـابـق بـه احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات دردوسال اخیردوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست کارهیچ یك ازدوجرگه داخل شده نمیتواند .

ماده پنجاهم وثایق عضویت درهرجرگه توسط خود جرگه تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق دراصول وظایف داخلی هرجرگه تعیین میشود .

ماده پنجاه ویکم هیچ عضوشوری بعلت رای یانظریه ایکه هنگام اجرای وظیفه درداخل شوری یاخارج ازآن ابرازمیدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه یك عضو شوری به جرمی متهم شود ـ مامـور مسئول ازموضوع به جرگه ایکه متهم عضـوآنست اطـلاع میدهد وبعدازآنکه جرگه مذکور باکثریت دوثلث اعضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عدلی قرار میگیرد ، جرگه میتواند اجازه خودرا به اکثریت دوثلث اعضاء مسترد نماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم را بدون اجازه جرگه ایکه او عضو آن میباشد تحت تعقیب عدلی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقیف را ایجاب کند مامور مسئول مکلف است موضوع رابلا فاصله باطلاع جرگه مربوطه برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بدهـد متهم توقیف شده میتواند. درصورتیکه اتهام درهنگام تعطیل جرگه صورت بگیرد اجازه توقیف ازهیئت اداری جرگه حاصل میگردد. فیصلهٔ هیئت به نخستین جلسهٔ آینده جـرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده پنجاه ودوم اعضای شوری نمیتوانند بشغل دیگری اشتغال ورزند.

این حکم شامل زراعت ودیگر مشاغل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه وسوم برای اعضای شوری معاش مناسب مطابق باحکام قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسمه ماده ـ دشورى هريو غړى حق لرى چه پخپله جرگه کښى دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانى وي خپله نظريه دداخلى "وظايفو په اصولو برابره څرگنده کړي .

پنځه پنځوسمه ماده ـ دواړه جرگى په يو وخت کښى بيلى بيلى غونډې کوي.

مشرانو جرگه کولى شي چه ددولتى بودجې د پيشنهاد دکتنى دپاره داولسى جرگى درخصتۍ په موده کښى خپله فوق العاده غونډه وکاندى.

کله چه تقنينى دوره يا کلنۍ غونډه دباچا له پلوه پرانستله کيږى دواړه جرگى شريکه غونډه کوى.

شپږ پنځوسمه ماده ـ حکومت کولى شي چه دهرې يوى جرگى په غونډه کښى شريك شي .

هره جرگه کولى شي چه خپلى غونډې ته صدر اعظم يا دحکومت غړى راوغواړي.

اووه پنځوسمه ماده ـ ددواړو جرگو مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه! چه دحکومت مشر ، دجرگى مشر يا لږ تر لږه دجرگى لس تنه غړي داغوښتنه وکړى چه جرگه دې پټه وشى او جرگه داغوښتنه ومنى ـ

جرگه کولى شي چه ددوه برخو غړو په اکثريت هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وى بيرته ښکاره کاندې.

دهرې جرگى د مباحثى جريان به ثبتيږى.

هيڅوك په سرزورى د شورى ديره ځاى ته ننوتلاى نه شي او که څوك ددې حکم مخالفت وکړې دقانون د حکمونو له مخه سزاور کوله شي.

اته پنځوسمه ماده ـ بى له هغو حالاتو چه حکم ئى په دې اساسى قانون کښى څرگند ذکر دې دهرى جرگى فيصله دحاضرو غړو درايو په اکثريت کيږې.

نهه پنځوسمه ماده ـ هره جرگه په هر کال کښى يو ه عادي غونډه کوې چه دميزان په دوه ويشتمه نيټه شروع کيږې. دکلنيو غونډو شمار دقانون له پلوه زياتيد لى شي او په دې صورت کښى دغونډې د شروع نيټه او دغونډې موده دقانون له خوا ښودله کيږې.

دهرې جرگى دکارموده په کال کښى اووه مياشتى ده.

دکار دغوښتنې په صورت کښى هره جرگه کولى شي چه داموده نوره هم اوږده کړى.

درخصتۍ په وخت کښى دباچا په امر ، دحکومت يا د دواړو جرگو څخه ديوى دمشر يا ديوې جرگى د پنځمې برخې غړو په غوښتنه دشورى فوق العاده غونډه دائريدلى شي.

فوق العاده غونډه دهغه باچائى فرمان په ذريعه ختميږې چه ددواړو جرگو دمشرانو سره له سلانه وروسته را و وځى.

شپيتمه ماده ـ دمشرانو جرگى مشر ددغه جرگى دغړو له منځه د باچا له خوا ټاکل کيږې.

اولسى جرگه دخپلو غړو له منځه يوکس دمشر په توگه

ماده پنجاو چهارم هرعضو شورى حق دارد درجرگهٔ مربوطه خود درموضوع موردمباحثه نظريهٔ خودرا مطابق به اصول وظايف داخلى اظهار كند .

ماده پنجاه و پنجم ـ هردوجرگه در وقت واحد بصورت جداگانه اجلاس ميكنند.

مشرانو جرگه ميتواند براى مطالعه طرح بودجهٔ دولت در مدت تعطيل اولسى جرگه جلسه فوق العاده خود رادايركند.

درموقعيكه دوره تقنينيه يا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح ميگردد جلسه مشترك هر دوجرگه دائر ميشود.

ماده پنجاه و ششم ـ حكومت ميتواند درجلسات هريك از دو جرگه اشتراك ورزد.

هرجرگه ميتواند حضور رئيس يا اعضاى حكومت را در جلسهٔ خود مطالبه كند.

ماده پنجاه و هفتم ـ مباحثه جلسات هردوجرگه علنى ميباشد. مگراينكه رئيس حكومت ـ رئيس جرگه يا اقلاً ده نفرازاعضأسرى بودن انرادرخواست نمايد وجرگه اين درخواست را بپذيرد

جرگه ميتواند باكثريت دوثلث اعضأ مباحثه ايراكه بطور سرى صورت گرفته دوباره علنى بسازد.

جريان مباحثه هردوجرگه ثبت ميگردد.

هيچكس نميتواند عنفاً به مقر شورى داخل شود. متخلفين مطابق به احكام قانون مجازات ميشود.

ماده پنجاه و هشتم ـ جز در مواردیكه حكم آن صريحاً در اين قانون اساسى ذكر گرديده تصميم هرجرگه باكثريت آراءى اعضاى حاضر اتخاذ ميگردد.

ماده پنجاه و نهم ـ هرجرگه در هرسال يك اجلاس عادى دائر ميكنند كه بتاريخ بيست ودوم ميزان آغاز ميگردد تعداد اجلاس سالانه توسط قانون تزئيد شده ميتواند. درينصورت تاريخ آغاز اجلاس ومدت آن توسط قانون تنظيم ميگردد .

مدت كار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت ايجاب كار هرجرگه ميتواند اين مدت را تمديد نمايد.

درهنگام تعطيل بامر پادشاه ، بدرخواست حكومت يا رئيس يكى ازدوجرگه يا يك خمس ازاعضاى آن اجلاس فوق العاده شورى دائر ميشود.

جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهى كه بعد از مشوره باروساى د و جرگه صدورمى يابد ختم ميگردد .

ماده شصتم ـ رئيس مشرانو جرگه از بين اعضاى آن ازطرف پادشاه تعيين ميشود.

ولسى جرگه از بين اعضاى خوديكنفررا بحيث رئيس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی _ هره جرگه د خپلو غړو له منځه د مشر لومړی نائب، یو دوهم نائب، یو منشي او یو د منشي نائب غوره کوی.

دغه پورتني کسان د جرگې اداري هیئت دی. د ولسي جرگې اداري هیئت د تقنیني دورې په اول سر کښې غوره کیږی د مشرانو جرگې د مشر نائبان، منشي او نائب منشي د هر کال د غونډو په سر کښې د یو کال دپاره غوره کیږي.

د هرې جرگې مشر د جرگې مباحثه اداره کوی او د جرگې په دیره ځای کښې د نظم او قلارې ساتلو دپاره ضروری انتظام کوي.

د مشر نورې وظیفې د داخلي وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږی.

د مشر په غیاب کښې اول نائب او که هغه نه وی دوهم نائب د مشر وظیفه چلوي.

د هرې جرگې منشي د جرگې مباحثې ثبتوی او د جرگې د دارالانشاء د چارو انتظام کوی.

د منشي په غیاب کښې نائب د هغه وظیفه چلوی.

یوشپیتمه ماده_ هره جرگه د بحث لاندې موضوعاتو د پراخې او کره کتنې دپاره د داخلي وظیفو د اصولو په حکمونو برابر تولگی جوړوی.

دوه شپیتمه ماده_ هره جرگه د خپلو داخلي وظایفو اصول جوړوی.

دری شپیتمه ماده_ شوری د باچا په امر ماتیدلی شی. په یوسل او یوویشتمه ماده کښې د بیان شوی حالت له مخه د شوری ماتیدل هرومرو دی.

د شورې په ماتیدو کښې د مشرانو جرگې غیر انتخابی غړی هم شامل دي.

څلورشپیتمه ماده_ شوری د افغانستان د حیاتی چارو د تنظیم دپاره د دی اساسی قانون په حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیڅ قانون نه شی کولی چه د اسلام د سپیڅلی دین له اساسونو او د نورو هغو ارزښتونو مناقض وی چه په دی اساسی قانون کښې راغلی دي.

د بین الدول معاهدو تصدیقول، خارج ته د افغانستان د اردو د ټولگو لیږل_ د پیسو خپرولو او پور اخستلو اجازه ورکول او داسی امتیازونه ورکول چه په ملی اقتصاد کښې اهمیت لری او انحصار هم پکښې شامل دی د شوری په واك اختیار کښې دی. هغه امتیازات چه ورکول ئې د شوری په صلاحیت کې دی د قانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه شپیتمه ماده_ حکومت اولسی جرگې ته مسئول دی.

شپږ شپیتمه ماده_ د ولسی جرگې غړی کولی شی چه د حکومت نه څرگندتیا وغواړی. د حکومت د ورکړې څرگندتیا په باب مباحثه د جرگې په فیصله پورې اړه لری.

اووه شپیتمه ماده_ د شوری غړې کولی شی چه د صدراعظم یا وزیرانو څخه په تاکلو موضوع گانو کښې پوښتنې وکړی.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشی و یك نفر نائب منشی انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند.

هیئت اداری اولسی جرگه در آغاز دورهٔ تقنینیه انتخاب میشود. نائبان رئیس، منشی و نائب منشی مشرانو جرگه در آغاز اجلاس سالانه برای مدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگه مباحثه جرگه مذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقر جرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشی هرجرگه مباحثات انرا ثبت میکند و امور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشی نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت ویکم_ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث برطبق احکام اصول وظائف داخلی، انجمن ها تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم_ هرجرگه اصول وظائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم_ شوری میتواند به امر پادشاه منحل شود. انحلال شوری درحالت مندرج ماده یکصدو بیست و یکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم_ شوری برای تنظیم امور حیاتی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام و دیگر ارزش های مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشرپول واخذ قرضه از صلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن از صلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت وپنجم_ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت وششم_ اعضای اولسی جرگه میتوانند از حکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی که از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت وهفتم_ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنمایند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وي هغوی د خولې یا لیکلی جواب پورکولو مکلف دي.دا جواب د بحث لاندې نه شي راتلای.

اته شپیتمه ماده ــ اولسي جرگه واک لري چه دخپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد دحکومت دچارو او داداري ډاجراا تو دکتنې او څیړنې دپاره دڅیړنې ټولگی وټاکي.

دڅیړونکې ټولگی جوړیدنه اودهغه تگ لارددا خلي وظیفو په اصولوکښې ښودل کیږي.

نه شپیتمه ماده ــ دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسي قانون کښې دهغو دپاره دعمل خاصی لارې چارې ښودلې شوې دي قانون هغې مصوبې ته وائي چه د واړو جرگو په گډه منلې وي او باچا ښکوللې وي.

په کومه برخه کښې چه داسې مصوبه نه وي هلته قانون داسلامي شریعت دحنفي فقهې حکمونوته وایی.

اویا ومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشروي د غړو له خوا کیږي.اودقضائي چارو دسمون په برخه کښې دستري محکمې له خوا هم کیدې شي.

یو اویا ومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاددحکومت یاستري محکمې له خوا په دواړوجرگوکې هرې یوې ته وړاندې کیدی شي

دوه اویا ومه ماده ــ که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد ددواړو جرگونه دیوې جرگې دغړ وله خوا وشي اودهمدغې جرگې لس تنه غړې یې مرسته وکړي نوپس له هغه دکار په فهرست کښې نیول کیږي.

که چیرې دقانون جوړولوپه پیشنهادکښې دنوې بودجې یاددولت په عایداتو کښې دکمې راوستلو سپارښتنه شوې وي نوپه دې شرط دکارپه فهرست کښې راتلاې شي چه دپیشنهاد په متن کښې ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوی وي .

دستري محکمې له خوا دقانون جوړولوپیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځي .

دری اویا ومه ماده ــ کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد د یوې جرگې دکارپه فهرست کښې واخستل شي نولومړې خپلې جرگه گۍ ته سپارل کیږي اوپس له هغه چه جرگه گۍ پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد اودجرگه گۍ نظریه دجرگې په وړاندې لوستل کیږي اومباحثه پرې کیږي.وروسته دهرې مادې په باب رایې غوښتل کیږې او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوسته شي اوپه یوځائي ډول دهغه دمنلو یانه منلو په باب رائي اخستلې کیږي .

څلور اویا ومه ماده ــ که چرې دیوې جرگې تصویب دبلې جرگې له پلوه ونه منل شي نوددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونوسم ددواړوجرگوږغړونه په برابرشمیر یوگډهیئت جوړیږي.دهیئت فیصله دباچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیږي.

خوکه دغه هیئت ونه کولای شوچه اختلاف لرې کړي

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند.این جواب مورد مباحثه قرار نمی گیرد

مادۀ شصت وهشتم ــ ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت واجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید.

ترکیب و طرزالعمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

مادۀ شصت ونهم ــ باستثنای حالاتیکه برای آن طرزعمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردوجرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم ــ پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا اعضای شوری ودرساحه تنظیم امورقضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه وامور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتادویکم ــ پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یاستره محکمه به هر یك ازدوجرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتادودوم ــ هرگاه پیشنهاد وضع قانون ازطرف اعضای یکی ازدوجرگه صورت بگیرد بعد ازتائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدیدیا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کاردا خل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران ، پیش بینی شده باشد این حکم برپیشنهاد وضع قانون ازطرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتادوسوم ــ وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کاریکی از دوجرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد ازآنکه انجمن نظرخود رادربارۀ آن ابراز کرد طرح قانون بانظریه انجمن درجرگۀ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد.بعد در مورد هرماده رای گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارۀ رد یا تصویب آن بصورت یك کل رای گرفته میشود.

ماده هفتادوچارم ــ هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعدادمساوی از اعضای هردوجرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

نوتصویب نامنلی بلل کیږي او که چېرې داسې وي چه تصویب دولسي جرګې له خوا شوي وي نودولسي جرګې نـوې تقنیني دوره کولی شي چه هغه دغړودرا یو په اکثریت بیا ومني . دا تصویب بې له دې چه دمشرانو جرګې ته وړاندې شي دپاچا په ښکولو نافذ ګڼل کیږي .

که چېرې ددواړو جرګو ترمنځ اختلاف دمالي قـوانینو دپیشنهاد په سروی نو که کله هیئت ددغه اختلاف په لـرې کولو بریالی نشي اولسي جرګه کولی شي چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکې غونډه کښې دغړودرا یو په اکثریت بیاومني پیشنهاد بې له دې چه دمشرانو جرګې تـه وښودل شي دپاچا په ښکوللو نافذ ګڼل کیږي .

پنځه اویاومه ماده ــ ددولت بودجه دمشرانو جرګې له لارې د دغـې جرګې دمشورتي نظریې سره یوځای اولسي جـرګـې تـه وړاندې کیږي ــ دجرګې مشر بودجه اودمشرانو جرګـې نظریات خپلې جرګې ته سپاري ، پس له هغه وربانـدې په اولسي جرګه کښې غور او فیصله کیږي .

د افیصله بې له دې چه دمشرانو جرګې ته وښودې شي دپاچا په ښکوللو نافذه ګڼل کیږي .

دحکومت دانکشافي پلان په باب داولسي جرګې خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځي .

کله که دځینو سببونو له کبله دبودجې تصویب دنوي مالي کال دشروع کیدو نه مخکښې ونه شونو دکالني بودجې تر تصویب پورې دزاړه کال دبودجې په شان چلند کیږي .

حکومت په دې مکلف دی چه دبودجې د پیشنهـا وړاندې کولو نه لږ تر لږه یو میاشت مخکښې د تیـر کـال دبودجې غوټ پریکړې حساب اولسي جرګې ته وړاندې کړي .

شپږ اویاومه ماده ــ که چیرې دمشرانو جرګه د ولسي جرګې دیـوې مصوبې په باب د رسیدو نه وروسته پـه شپږو میاشتو کښې خپله فیصله ونـکړي نو دغه مصوبـه منل شوې ګڼل کیږي .

د رخصت دوره د دغې مودې په حساب کې نه راځي .

اووه اویاومه ماده ــ د شورى د رخصت یـا انحلال پـه وخت کښې حکومت کولی شي چه دخلورشپیتمې مادې داولې فقرې په ساحه کښې دعاجلو چارو په لاري کولو دپاره تقنیني فـرمانونه وباسي . دا فرمانونه دپاچا له ښکولو وروسته دقانون حکم اخلي .

په کار دې چه دغه فرمانونو نه دشورا داولو مړنی غونډې له تاریخ نه په دیرشو ورځو کښې دننه شوری ته وړاندې شي او که شورائی ونه منی نو بیا اعتبار نـه لري .

پنځم فصل

لویه جرګه

اته اویاومه ماده ـ لویه جرګه دشوری له غړو او ولایاتو د جرګـو له مشرانو څخه جوړیږي .

طرف ولسی جرگه بعمل آمـده باشد دوره تقنینیه جدید ولسی جرگه میتواند آنرا باکثریت آرای اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود .

هرگاه اختلاف دوجرگه درمورد طرح قوانین مالی باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشود ولسی جرگه میتواند در اجلاس مابعد طرح مذکور را باکثریت ارای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتادوپنجم ــ بودجه دولت از طریق مشرانو جرگه وتوام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسی جرگه بودجه ونظریات مشرانو جرگه را بـه انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظریات انجمن مربوط در ولسی جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه بـه مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درمورد مذاکرات ولسی جرگه راجع به پلان انکشافـی حکومت نیـز تطبیق مـی گـردد .

هرگاه نظر به عللی تصویب بودجه قبل ازآغـاز سال مالی صورت نگیرد تا تصویب بودجهٔ سال جدید بـودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود .

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل از تقدیـم طـرح بودجه حساب قطعی بودجه یک سال قبـل را بـه ولسی جرگه تقدیم کند.

ماده هفتادوششم ــ هرگاه مشرانو جرگه فیصلهٔ خودرا درمورد مصوبه ولسی جرگه درخلال مدت شش ماه از تاریخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده بشمار میرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود .

ماده هفتادوهفتم ــ درهنگام تعطیل یا انحلال شوری حکـومـت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم برای تنظیم اموراعاجل فرامین تقنینی ترتیب کند. این فرامین بعد از توشیح پادشاه حکم قانون را حائز میشود.

فرامین تقنینی باید درخلال مدت سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه از طرف شوری رد شود از اعتبار ساقط میگردد .

فصل پنجم

لویه جرگه

مـاده هـفتادوهـشتم ـ لویه جرگه مرکب است از اعضـای شوری وروسای جرگه های ولایات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشوری دماتید وپه حالت کښې دهغې غړي دلويي جرگې د غړو په توگه خپل حيثيت دنوې شورى تر دا ئريدو پورې ساتي.

نه‌اوياومه‌ماده- دنولسمې، يوويشتمې اودوه‌ويشتمې مادې د حکمونو دړعايت سره لويه جرگه په پاچائې فرمان دا ئريږي.

اتياومه‌ماده- چه لويه جرگه روانه وي په غړوئې ديوپنځوسمې مادې حکم چليږي.

يواتياومه‌ماده- دلويې جرگې مباحثه به ښکاره وي مگر هله‌نه‌چه حکومت ياد جرگې شل تنه غړي وغواړي چه جرگه دې پټه وي اولويه جرگه دا غوښتنه ومني.

دوه‌اتياومه‌ماده- دولسي جرگې مشراو دهغه په غياب کښې دمشرانو جرگې مشر دلويې جرگې رياست په‌غاړه لري.

لويه‌جرگه په لومړي غونډه کښې د خپلو غړو له منځه يوکس دمنشي په توگه ټاکي.

دري‌اتياومه‌ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دې اساسي قانون کښې ښرگند يادشوي‌دي دلويې جرگې فيصله د حاضرو غړو درايو په‌اکثريت کيږي.

ددې‌اساسي قانون دحکمونو درعايت سره‌دلويې جرگې تگ لار دقانون له خوا ښودل کيږي.

څلور اتياومه ماده- لويه جرگه هغه واك اختيار لري چه په دې اساسي قانون کښې ټاکل شوي دي.

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتياومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزيرانو څخه جوړدي. صدراعظم دحکومت‌مشر اووزيران ئې غړي دي.

دوزيرانوشميراو دهغوى‌وظيفې په‌قانون کې ښودل کيږي.

شپږ اتياومه‌ماده- هرهغه څوك چه‌ددې اساسي قانون دحکمونو له مخه‌داولسي جرگې په‌غړيتوب باندې دغوره کيدو دپاره جوگه‌وي هغه دحکومت دمشر ياغړي په‌توگه ټاکل کيدې‌شي.

دحکومت مشربه افغان زيږيدلى وى.

دحکومت مشراوغړي ئې دشورى له غړواوله‌شورى نه بهر ټاکل کيدې شي.

دشوري هرغړي چه دحکومت دمشر ياغړي په توگه وټاکل شي په شورى کښې خپله چوکى‌له لاسه وركوى.

اووه‌اتياومه‌ماده- صدراعظم اووزيران دخپلو وظيفو‌ چلولو په موده کښې په نوروچارونه شي بوختيدلى.

اته‌اتياومه‌ماده - دحکومت دمشراوغړو دپاره‌مناسب‌معاش دقانون له مخه ټاکل کيږي.

درحالت انحلال شورى اعضاى آن حيثيت خودرا به صفت اعضاى لويه جرگه تادايرشدن شورى جديد حفظ ميكنند.

ماده‌هفتادونهم- بارعايت‌احكام‌موادنزدهم، بيست‌ويكم‌وبيست‌ودوم لويه‌جرگه‌توسط فرمان پادشاه دائرميشود.

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن‌لويه جرگه‌حكم مادهٔ پنجاه ويكم درمورد اعضاى آن تطبيق ميگردد.

ماده‌هشتادويكم- مباحثهٔ لويه جرگه‌علنى ميباشد مگراينكه حكومت يا بيست نفر ازاعضاء سرى بودن‌آنرادرخواست نمايد ولويه جرگه‌اين درخواست را بپذيرد.

ماده‌هشتادودوم- رئيس ولسى‌جرگه ودرغياب اورئيس مشرانو جرگه ازجلسات لويه‌جرگه رياست ميكند.

لويه جرگه دراولين جلسه يك نفررااز بين اعضاى خود بحيث منشى انتخاب ميكند.

ماده‌هشتادوسوم- جزدرمواردیكه‌حكم‌آن صريحاً دراين قانون اساسى ذكرگرديده تصميم لويه جرگه باكثريت آراى اعضاى حاضر اتخاذ ميگردد.

بارعايت‌احكام اين‌قانون‌اساسى، طرزالعمل لويه‌جرگه توسط قانون تنظيم ميشود.

ماده‌هشتادوچهارم- لويه جرگه داراى صلاحيت هائى ميباشدكه درين قانون اساسى تعيين گرديده است.

فصل ششم

حكومت

ماده هشتادوپنجم- حكومت‌افغانستان‌متشكل‌است‌ازصدراعظم ووزراء. صدراعظم‌رئيس‌ووزراء اعضاى حكومت ميباشند.

تعدادوزراء ووظائف شان‌توسط قانون تنظيم ميگردد.

ماده هشتادوششم.- هرشخصيكه برطبق‌احكام اين‌قانون اساسى اهليت‌انتخاب شدن‌را به‌عضويت‌اولسى جرگه‌دارا باشد ميتواند بحيث رئيس ياعضوحكومت‌تعيين‌شود.

رئيس‌حكومت‌بايدافغان‌تولدشده‌باشد. رئيس واعضاى حكومت‌ميتوانند ازاعضاى شورى ياخارج‌ازان‌تعيين‌شوند.

هرعضوشورى كه‌بحيث‌رئيس ياعضوحكومت‌تعيين‌شود‌عضويت خودرادرشورى ازدست ميدهد.

ماده‌هشتادوهفتم- صدراعظم‌ووزراء‌نميتوانند‌درمدت‌تصدى وظيفه‌به‌مشاغل ديگر اشتغال ورزند.

ماده‌هشتادوهشتم- براى رئيس‌واعضاى حكومت معاش مناسب توسط قانون‌تعيين‌ميگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه‌اتیاومه‌ماده— حکومت دهغه چا له خواچه دبا چا له پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوې وي جوړیږي.

دحکومت غړي اوتګ لاره دصدراعظم له خوا اولسی جرګی ته وړاندې کیږي اوجرګه دمباحثی نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباوردرائی دورکولو په حال کښی دحکومت دمشراو غړو دټاکلو په باب باچائی فرمان راوځی. وروسی صدرعظم دخپل حکومت تګ لاره دمشرانوجرګی ته وړاندې کوي .

نوی یمه‌ماده— کله که حکومت دصدراعظم دمړینی یا استعفا له کبله په داسی وخت کښی له منځه لاړشی چه‌شورې ماته وې نوپه باچائی فرمان نوې حکومت جوړیږي.

دنوي تقنینی دورې په لومړې سرکښی صدراعظم دخپل حکومت تګ لاره اودحکومت غړي اولسی جرګی ته وړپیژنی اودباوردرایی غوښتنه کوي.

یونوی یمه‌ماده— حکومت په دی حالتونوکښی له‌منځه ځی :—

۱/چه صدراعظم استعفاءوکړې یاومړې.

۲/چه اولسی جرګه‌دحکومت نه خپل باوربیرته واخلی

۳/چه دحکومت په‌مشریا دحکومت په‌اکثروغړوباندې ددری نوې یمی مادې دحکم سره‌سم دملی خیانت تورپورې‌شی .

۴/چه شورې‌ماته شی .

۵/چه دشورې تقنینی دوره‌سرته ورسیږې.

په‌وروستودووحالتونوکښی حکومت‌جوخت د نوې اولسی جرګی دلومړی‌غونډې‌سره‌سم له‌منځه‌ځی .

داستعغا په صورت کښی حکومت هلته له‌منځه‌ځی‌چه‌پاچائی استعفاءومنی .

چه‌صدراعظم ومرې نودوزیرانو له ډلی نه‌یووزیر دباچاپه‌امردصدراعظم وظیفه دنوې‌حکومت‌ترجوړید و پورې په غاړه اخلی . په‌هغه‌صورت کښی چه حکومت د درې نوې یمی مادې دحکم‌سره‌سم دملی خیانت په تورله منځه لاړشی نوهرڅوك چه‌دباچا له‌پلوه‌دصدراعظم په‌توګه‌وټاکل شی هغه دنوموړې تورپه‌باب داوئی جرګی دفیصلی نه‌پس دولسی‌جرګی ترلومړی‌غونډې‌پورې‌دباوردرائی حاصاولونه مخکښی د صدراعظم وظیفی پرځاې کوې . په نوروحالتونوکښی له‌منځه‌تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کارجارې ساتی .

دوه‌نوې‌یمه‌ماده— له حکومت نه‌دباوردبیرته‌اخیستورایه بایدڅرګنده اوسماسمه‌وې‌دارایه‌دهغوحکومتونوپه‌باب‌چه‌ددې اساسی قانون له نافذکیدووروسته‌دلومړیودوه تقنینی دوروپه‌موده کې منځ ته راځی‌درایو ددوه‌ثلثوپه‌اکثریت‌اودوروسی‌حکومتونوپه باب د اولسی جرګې دغړودرایوپه‌اکثریت‌صادریږی .

دری‌نوی‌یمه‌ماده— که‌چیرې له‌دریمی برخی نه د ولسی‌جرګی زیات غړې دملی خیانت په‌تور دصدراعظم یادحکومت دټولو یا زیاتوغړو د محاکمه کیدوغوښتنه‌وکړې‌اوولسی جرګه داغوښتنه‌ددوو برخوغړودرایوپه‌اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی اولویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلودپاره جوړیږې . که چیرې لوئی جرګی دهمیت دراپورله کتنی

ماده هشتادونهم— حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء وخطمشی حکومت توسط صدراعظم به‌اولسی جرګه معرفی میشودوجرګه‌پس ازمباحثه راجع به اعتمادبرحکومت تصمیم میگیرد. درصورت‌صدورراءی‌اعتمادفرمان‌پادشاهی راجع به‌تعیین رئیس واعضای‌حکومت صادرمیگردد.

سپس صدراعظم‌خط‌مشی‌حکومت رابه مشرانوجرګه معرفی مینماید.

ماده نودم— هرگاه‌حکومت‌به‌علت‌فوت یااستعفای‌صدراعظم‌درهنگام انحلال شوری‌ازبین برودحکومت‌جدید بفرمان‌پادشاه‌تعیین میشود. دراغازدوره‌ء تقنینیه‌جدید صدراعظم‌اعضای‌حکومت وخط مشی‌انرابه‌ولسی جرګه معرفی وراءی اعتماد مطالبه‌میکند.

ماده نودویکم— حکومت‌دراحوال آتی ازبین‌میرود :

۱/درحالت استعفاء یافوت‌صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماداولسی جرګه‌ازحکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یاتمام اعضای حکومت‌بجرم خیانت ملی‌مطابق‌به حکم‌ماده نودوسوم .

۴/درحالت انحلال شوری.

۵/درحالت ختم دوره‌ء تقنینیه.

دردوحالت‌اخیرحکومت توام با اولین جلسه لوی جرګه ازبین می رود.

درحالت استعفای‌صدراعظم‌پس‌ازمنظوری‌استعفاء ازطرف پادشاه حکومت ازبین‌میرود :

درصورت‌فوت‌صدراعظم‌یك‌نفرازوزراءبامرپادشاه‌وظائف صدراعظم‌راتاتشکیل‌حکومت‌جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه‌حکومت‌به‌علت‌اتهام بجرم‌خیانت ملی مطابق بحکم‌ماده‌نودوسوم‌ازبین‌برودشخصیکه‌ازطرف‌پادشاه‌بحیث صدراعظم‌تعیین میشودمیتواندتااولین‌جلسه‌ولسی‌جرګه به تعقیب تصمیم لویه‌جرګه‌درمورداتهام‌مذکور—قبل‌ازحصول رأی‌اعتماد وظائف‌صدراعظم‌را اجراءنماید.

درسائراحوال حکومتیکه‌ازبین رفته تاتشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خوددوام‌میدهد

ماده‌نودودوم— راءی سلب‌اعتماد‌ازحکومت‌باید‌صریح‌ومستقیم باشد این رای‌درمورد حکوماتیکه‌درخلال دودورهٔ‌تقنینی‌اول به‌تعقیب نفاذاین‌قانون‌اساسی‌بوجودمی‌آیند‌به‌اکثریت‌دوثلث‌آرأودرمورد حکومت‌های‌مابعدبه‌اکثریت‌آرای‌اعضای‌اولسی جرګه‌صادر می گردد.

مادهٔ‌نودوسوم— هرگاه‌بیش‌ازیك‌ثلث‌اعضای‌اولسی جرګه‌محاکمه صدراعظم‌یاتمام‌یااکثراعضای حکومت رابراساس اتهام بجرم‌خیانت‌ملی تقاضانمایدواولسی جرګه‌این‌تقاضارا باکثریت دوثلث‌اعضأتصویب کندحکومت‌سقوط‌مینمایدولویه‌جرګه برای تعیین‌هیئت‌تحقیق دایرمیگردد. اگربعد ازمطالعه راپورهیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دمحاکمې اجراء لازمه وګڼله نود اولسی جرګې یوغړي ته وظیفه ورکوي چه په تورن باندې په ستره محکمه کښې دعوې سوره کاندې .

دپورتنۍ فقرې حکم په هغه حالت کښې هم چلیږي چه دملی خیانت تور په یوه یا څو تنو وزیرانو چه شمېرئې دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نه وی پورې شوی وی ددې تور په نتیجه کښې دتورن لاس له کاره ویستل کیږي مګر حکومت له منځه نه ځی .

څلورنوي یمه ماده — ددې اساسی قانون او نورو قوانینو دحکمونو عملی کول ـ دمحکمو دقطعی پریکړو عملی کول . دعمومی نظم اوامن ساتلو دپاره ضروري انتظام کول ، ددولت دمالی حالت سمون او عامه شته منی ساتل . دخلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادي حالت ښه کول دخپلواکی حفاظت . دسیمې له تمامیت څخه دفاع او په بین المللی ټولنه کښې د افغانستان دملی ښیګړو او حیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانون پر بنیاد مقررات جوړوي ـ دا مقررات بایدچه دهیڅ قانون دعبارت او روح سره تناقض ونه لري .

پنځه نوي یمه ماده — دوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی ټاکی او هغه مقررات تصویبوي چه حکومت ئې د جوړولو واك اختیار لري .

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکومت دفعالیت اداره اولارښودنه کوي او په اجرا اتو کښې یې یوړنګی راولی .

دباچا اوشورې سره دحکومت درابطې ساتل هم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلې وظیفې داداری یوکونو دمشرانو او دحکومت دغړو په توګه دصدراعظم دامر او لارښودنې لاندې په هغه چوکاټ کښې دننه پرځای کوي چه دې اساسی قانون او قوانینو ټاکلی دی

شپږنوي یمه ماده — صدراعظم او وزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه او دخپلو ځانګړو وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګې مسئول دی .

صدراعظم او وزیران دحکومت دهغو چارو په باب هم مسئول دی چه دهغو دپاره ددې اساسی قانون دحکمونو مطابق پاچائی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوي یمه ماده — قضائیه قوه ددولت یوخپلواك رکن دی او خپلې وظیفې دتقنینیه او اجرائیه قوو په لړ کښې پرځای کوی.

اته نوي یمه ماده — قضائیه قوه دیوې سترې محکمې او نورو محکمو نه جوړیږی چه شمارئې په قانون کښې ښودل کیږی.

لویه جرگه باکثریت دوثلث اعضاء اجرای محاکمه را لازم بداند یکنفر از اعضای اولسی جرگه را موظف مینماید تاعلیه متهم درستره محکمه دعوی اقامه کند .

حکم فقره فوق درحالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعدادشان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجه گردد. درنتیجه این اتهام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نود و چارم — تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجتماعی ـ فرهنگی و اقتصادي مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع وحثیت افغانستان درجامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت برای تنظیم وظائف خود براساس قوانین مقررات وضع میکند . این مقررات باید مناقض نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نود و پنجم — مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی را که وضع آن از صلاحیت حکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید ، فعالیت حکومت را اداره ورهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه و شوری نیز وظیفهٔ صدراعظم میباشد .

وزرا وظائف خود را بحیث امرین واحد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدراعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نود و ششم — صدراعظم و وزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند .

صدراعظم و وزرا از آن اعمال حکومت که در بارهٔ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نود و هفتم — قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام میدهد .

ملده نود و هشتم — قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

د قضائیه قوی په واك اختیار کښی په هغه دعوو غورسی پرته ده چه پکښی حقیقی یا حکمی اشخاص ــ که څه هم دولت وی دمدعی یامدعی علیه حیثیت لري او دقضاء په وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دائری شی.

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښی دا نه شی کولی چه یوه قضیه یا یوه ساحه ددولت دقضائی قوې د واك اختیار له کرښی څخه په هغه ډول چه په دی فصل کښی ئی بریدونه معلوم شوی وباسی او بل مقام ته ئی وسپاري.

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی. خو دا محکمی به یوازی دهغو جرمونو د پاره وی چه دافغانستان له اردو سره اړه لري دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښی ښودل کیږي.

نه نوی یمه ماده ــ قاضیان دقاضی القضات په پیشنهاد دباچا له خوا ټاکل کیږی.

که چیری یو قاضی یو جرم وکړی نوستره محکمه دده په حال غور کوی او دده ددفاع له اوریدو نه پس باچا ته دده دعزل پیشنهاد وړاندی کولی شی.

هر کله چه د باچا له خوا دغه پیشنهاد ملا تړ وشی نو قاضی دخپلی وظیفی نه معزولیږي. دقاضیانو بدلول، اوچتول پوښتیدل او د تقاعد پیشنهادئی دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی په واك اختیار کښی دی.

دقاضیانو د پاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږی.

قاضیان نه شی کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښی په نوروچارو بوخت شی.

سلمه ماده ــ دافغانستان په محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی او دقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لري.

محکمه کولی شی چه په هغو ګوښو حالاتو کښی چه قانون ښودلی دی پټی غونډی وکړی خو دحکم اورول به هرومرو ښکاره وی.

محکمی مکلفی دي چه دخپل ورکړی حکم سره یوځای به په فیصله کښی دحکم سببونه هم څرګندوی.

یوسل ویوه ماده ــ دمحکمو دټولو قطعی پریکړو عملی کول واجب دی خو دچا د مرګ دحکم په حالت کښی دتعمیل دپاره دباچا ښکوالی شرط دی.

یوسل ودوهمه ماده ــ محکمی چه په کومو پیښو باندی غورسی کوی په هغو کښی دددی اساسی قانون او د دولت دقوانینو حکمونه پرځای کوی که د غورسی لاندی پیښو دیوی پیښی په باب په اساسی قانون اوددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی داسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونو له مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه ددی اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یو داسی حکم راباسی چه ددوی په نظر کښی څومره چه ممکنه وی عدالت تر ټولو په ښه توګه لاس ته راوړی.

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یا حکمی بشمول دولت به صفت مدعی یا مدعی علیه قرار گرفته و در پیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود.

هیچ قانون نمیتواند در هیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد و بمقام دیگری تفویض کند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگردد ولی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد. تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قانون تنظیم میشود.

ماده نود ونهم ــ قضات به پیشنهاد قاضی القضات ازطرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمی شود ستره محکمه به حالت قاضی رسیدگی کرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش را به پادشاه تقدیم کرده میتواند درصورتیکه پیشنهاد مذکور ازطرف پادشاه تائید گردد قاضی از وظیفه عزل میشود. تبدیل ـ ترفیع ـ مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه میباشد.

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند.

ماده صدم ــ درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراء میشود و هر کس حق حضور رادران مطابق به احکام قانون دارد.
محکمه میتواند درحالات استثنائی که در قانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر کنند. ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد.

محاکم مکلفند اسباب حکمی را که صادر میکنند درفیصله خود ذکر نمایند.

ماده یکصدو یکم ــ تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم بمرگ شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد.

ماده یکصدودوم ــ محاکم درقضایای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میکنند. هرگاه برای قضیه ای ازقضایای مورد رسیدگی درقانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام در داخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حکمی صادر میکنند که درنظرشان عدالت را به بهترین صورت ممکن تأمین نماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ د جرمونو څیړنه د قانون د حکمونو سره سم د مدعی العموم له خوا چه د دولت په اجرائیه قوه پوری تړلی دی کیږی.

یوسل څلورمه ماده ــ د دی اساسی قانون د حکمونو د رعایت سره هغه قاعدی چه د محکمو د اجراأتو او تشکیلاتو او د قاضیانو له چاروسره اړه لری، د قانون له پلوه سمیږی. د دی قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واك اختیار او د محاکمې د عمل په لاروکښی یووالی راشی.

یوسل و پنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهو غړو جوړیږی چه ټول د باچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا د ستری محکمی غړی د داسی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ــ د عمر پنځه دیرش کاله ئی پوره کړی وی.

۲ــ د شپږ څلویښتمی مادی په حکم برابر د شوری په غړیتوب باندی د غوره کیدو جوگه وی.

۳ــ د حقوقو په علم ــ د حقوقو په ملی هدفونو او د افغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا د ستری محکمی یو غړی چه عمرئی له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی د قاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه د قاضی القضات او ستری محکمی د غړو په مقرری باندی د مقرری له وخته هر لس کاله پس نوی نظر وکړی ــ د دی حکم او دیو سلو شپږمی مادی د حکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او د ستری محکمی غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

د هغه حالت نه غیر چه په یوسل و شپږمه ماده کښی بیان شوی دی قاضی القضات او د ستری محکمی غړی د خدمت د دوری له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوری د خدمت د دوری له ټولو مالی ښیگڼو نه فائده اخلی.

د خدمت د دوری له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او د ستری محکمی غړی د حکومت مشر توب یا غړیتوب او د دولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات او د ستری محکمی غړی نه شی کولای چه د وظیفی د چلولو په موده کښی یا تر هغې وروسته په سیاسی گوندو نو کښی گډون وکړی.

یوسل و شپږمه ماده ــ که چری د اولسی جرگی له دریمی برخی نه زیات غړی د وظیفی له اجرانه د را پورته شوی جرم په تور د قاضی القضات یا د ستری محکمی د یوه یا څو تنو غړو د محاکمی غوښتنه وکړی او جرگه د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت دا غوښتنه ومنی نو د تورن لاس له کاره ویستل کیږی او د څیړونکی ډلګی د ټاکلو د پاره لویه جرگه جوړیږی ــ که چیری لویه جرگه د ډلګی د راپور له کتنی وروسته د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت د تورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړی په تورن باندی د دعوی سورولو او د اتو تنو یوه ډلګی

ماده یکصد و سوم ــ تحقیق جرایم از طرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصد و چهارم ــ با رعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجراآت محاکم وامور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت وطرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصد و پنجم ــ ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱ــ سی و پنج سالگی را تکمیل کرده باشد.

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق به حکم ماده چهل و ششم داشته باشد.

۳ــ از علم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر از جملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن از چهل کمتر و از شصت زیادتر نباشد به حیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند بر تعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از مرور هرده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. با رعایت این حکم و حکم ماده یکصد و ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند.

باستثنای حالت مندرج ماده یکصد و ششم قاضی القضات واعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد از ختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات واعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعد از آن در احزاب سیاسی شمولیت ورزند.

ماده یکصد و ششم هرگاه بیش از یک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را براساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید و جرگه مذکور این تقاضا را با کثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم از وظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد از مطالعه راپور هیئت با کثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند از بین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب از هشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحاکمی دچلولودپاره ټاکی ـ داډلګی دمشرانوجرګی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګ لارې سره سم تورن محاکمه کوي چه په ستره محکمه کښی پرې عمل کیږي او که چیرې په تورن باندې جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسلواوومه ماده ـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده.

ستره محکمه ددې اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمواجراات او تشکیلات اوددولت قضائی چارې سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لارې چارې برابروی .

د قضائی قوې بودجه دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږي اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوی برخی په څیردحکومت په لاس شورې ته وړاندې کیږي .

دقضائی قوېدبودجی دلګولو واك اختیاردسترې محکمی په لاس کښی دې .

دقضائی قوېدماموړینواوټولواداری کارکوونکوپه باب د دولت د ماموړینو اوټولو اداری کارکوونکو دقوانینوحکمونه نافذ دی خودټاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل اوتقاعد ورکول دقانون سره سم دسترې محکمی له پلوه کیږي .

اتم فصل

اداره

یوسلواتمه ماده ـ دافغانستان اداره ددې فصل دحکمونوسره سم دمرکزیت په اساس ولاړه ده ـ مرکزی اداره دقانون له مخی په یوشمیراداری ـ یوکونو ـ باندې ویشله کیږی چه د هریوه مشری دیووزیرپه لاس کښی ده .

دسیمه ایزې اداری یوك ولایت دې ـ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له مخه ښودل کیږي .

یوسلونهمه ماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږي

دولایت دجرګی غړي دآزادواوعاموسماسمواوپټوانتخاباتو له لارې دولایت دخلکو له خواغوره کیږي .

دولایت جرګه دخپلوغړو له منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږي ددولت دانکشافی هدفونوپه پوره کولوکښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت دچارودښه کیدواودولایت دعمومی اوضاعود انکشاف دپاره دولایت حکومت ته سلاورکوی.

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوي .

دولایت جرګی دغړولپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږي .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به طرزالعمل محاکمه جزائی که درستره محکمه تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره محکمه مرجع نهای قضائی افغانستان است.

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامورقضائی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به شوری تقدیم میشود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه ازصلاحیت ستره محکمه میباشد

درموردماموړین وسائرکارکنان اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به ماموړین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد . ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك عده واحدهای اداری منقسم میگردد که درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرارد ارد.

واحداداره محلی ولایت است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خودرابحیث رئیس انتخاب مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف انکشافی دولت بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبودامور وانکشاف اوضاع عمومی ولایت به حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه ماده– دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسی قوانین جوړیږی چه په هغو کښی ددې فصل دحکمونو رعایت کیږی ددی قوانینو په مقصدونو کښی یو داهم دی چه داقسم جرګی ترکلیو پورې وغځیږي او په سیمه ایزه اداره کښی ددوې دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه ماده– دښاری چارو داداری دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو تولنې دآزادو–عامو– پټو او سماسو انتخاباتو له لارې جوړیږی .

ددې فصل دحکمونو درعایت سره په ښاروالی پورې تړلی چارې دقانون له پلوه سمیږی .

یوسل ودولسمه ماده– اداری وظیفی داداری مامورینو او نورو کارکوونکو په لاس پرځای کیږی .

دمامورینو او نورو اداری کارکوونکو دپاره دقانون له مخه مناسب معاش تاکل کیږی .

د مامورینو او نورو اداری کارکوونکو حقونه او وظیفی په قانون کښی ښودل کیږی .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه ماده– که چیری دجنګ ـ د جنګ دخطر دسختی الی ګولی یا بل دغسی حالت له کبله چه مملکت ته خطره را پورته کړی او د خپلواک او ملی ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښودلی ده ناممکنه شی نو دپاچا له خواد اضطرار حالت اعلامیږی

که دا ضطرار حالت له دری میاشتو نه اوږدښی نو دهغه دجاری ساتلو د پاره دلویی جرګی منله شرطده .

یوسل وڅوارلسمه ماده– داضطرار په حالت کښی پاچا اختیار لری چه دشوری ټول یا ځینی واکونه دحکومت په لاس کښی ورکړی .

یوسل و پنځلسمه ماده– د اضطرار په حالت کښی حکومت کولی شی چه دستری محکمی دموافقی اخستلو نه وروسته داساسی قانون د لاندنیو حکمونو چلند دتقنینی فرمانونو له مخه یا ځنډ وی او یا پری قیدونه ولګوی :

۱ ـ د اتو یشتمی مادی دلمړی فقری حکم .
۲ ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمی فقری حکم .
۳ـ ددیرشمی مادی د دویمی فقری حکم .
٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .
٥ـ ددري دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده– د اضطرار په حالت کښی پاچا پایتخت دکابل دښار نه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه ماده– که چیری دولسی جرګی تقنینی دوره یا د مشرانو جرګی دځینو غړو دخدمت دوره دا ضطرار دحالت په موده کښی ختمه شی پاچا کولی شی چه نوی

ماده یکصدودهم– برای تنظیم امور مربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود.

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد.

ماده یکصدویازدهم– برای اداره امور شهری شاروالی ها تشکیل میشود. مجالس شاروالی ازطریق انتخابات آزاد عمومی مستقیم وسری تاسیس میگردد. بارعایت احکام این فصل امور مربوط به شاروالی ها توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده یکصدودوازدهم– وظائف اداره توسط مامورین وسایر کارکنان اداری اجرا میشود.

برای مامورین وسائر کارکنان اداری معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم– هرگاه بعلت حرب، خطر حرب، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت را باخطر مواجعه سازد حفظ استقلال وحیات ملی از مجرای که درقانون اساسی تعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود.

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موافقت لویه جرگه شرط است.

ماده یکصدوچاردهم– درحالت اضطرار پادشاه میتواند تمام یا بعضی صلاحیت های شوری را بحکومت انتقال دهد.

ماده یکصدوپانزدهم– درحالت اضطرار حکومت میتواند بعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ احکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازد یا بران قیودی وضع نماید:

۱/ حکم فقره اول ماده بیست وهشتم
۲/ حکم فقره سوم ماده بیست ونهم
۳/ حکم فقره دوم ماده سیم
٤/ حکم فقره اول ماده سی ودوم
٥/ حکم فقره اول ماده سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم– درحالت اضطرار پادشاه میتواند پایتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد.

ماده یکصدوهفدهم– هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یادوره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه درا ثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید را ملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وشخو وی او داولسی جرگی تقنینی دوره یا دمشرانوجرگی دنوموړوغړود خدمت دوره د اضطرار حالت ترپایه اوږده کا ندی. نوی انتخابات د اضطرار دحالت په ختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یو سل واتلسمه ماده ـ د اضطرار په حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یو سل و نو لسمه ماده ـ داضطرار دحالت له ختمیدو سره جوخت تول هغه اقدامات چه دیوسل وپنځلسمی مادی له مخه شوی وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه شوی وي داضطرار دحالت له ختمیدو وروسته دشوری دلومړی غونډی له نیتې نه په یوه میاشت کښی دننه دننه شوری ته وړاندی کیږی او که چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتباره غورځیږی .

که چیری داضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړ شوی وی چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه یی داولسی جرگی دباور رایه نه وی اخیستی نوداضطرار دحالت په ختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی دباور درائی موضوع په اولسی جرگه کښی دبحث لاندی راځی او فیصله وربا ندی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یو سل وشلمه ماده ـ ددی اساسی قانون د حکمونو سره سم داسلام دپیروی اصل اودمشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

داساسی قانون نوری برخی دوزیرانو د تولنی یا دولسی جرگی یا مشرانو جرگی د دریمی برخی غړو په پیشنهاد ددی فصل دحکمونو سره سم تعدیل کیدی شی .

یو سل ویو ویشتمه ماده ـ دتعدیل پیشنهاد لویه جرگه گوري او که چیری دلویی جرگی دغړو اکثریت د تعدیل ضروت ومنی نو دخپلو غړو له منځه یوه ډلگی دتعدیل د طرحی تیا رولو دپاره ټاکی ـ دا ډلگی دوزیرانو د تولنی او ستری محکمی په سلا طرح جوړوي او لویی جرگی ته ئی وړاندی کوی. که چیری لویه جرگه دغړو په اکثریت دتعدیل طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ـ با چا شو ری ما تو ی دتعدیل دطرحی نه تول اولس خبروی اود نویو انتخاباتو تاریخ اعلانوی ـ دشوری له ماتیدو نه وروسته دڅلورو میاشتو په موده کښی دننه نوی انتخابات کیږی .

یو سل ودوه ویشتمه ماده ـ دشوری په پرانستلو او د حکومت جوړیدو پسی سم باچا لویه جرگه راغواړي ـ لویه جرگه دتعدیل طرح گو ري او متن یی منی او یا ئی نه منی دلوئی جرگی تصویب په دی باب دغړودوو برخو په اکثریت کیږی اود باچا په ښکو للو نافذ کیږی.

بگذارد ودورهٔ تقنینیه اولسی جرگه یادوره خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه راتاختم حالت اضطرار تمدید دهد .

بعدازختم حالت اضطرار بلافاصله انتخابات اجرامیگردد .

ماده یکصدو هژدهم ـ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدو نزدهم ـ درختم حالت اضطرار اقدا ماتیکه بر اساس ماده یکصدو پانزدهم بعمل آمده بلافاصله از اعتبار ساقط میشود .

اقداماتیکه براساس حکم ماده یکصدوچاردهم ازطرف حکومت بعمل آمده درمدت یکماه از تاریخ دائرشدن نخستین جلسه شوری بعد ازختم حالت اضطرار به شوری ارائه میشود ودرصورتیکه شوری آنرا رد کند از اعتبار ساقط میگردد .

هرگاه درحالت اضطرار حکومتی تشکیل شده باشد که دراثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای اعتماد اولسی جرگه راحاصل نکرده باشد موضوع رای اعتماد برحکومت بلافاصله بعدازختم حالت اضطرار دراولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته راجع به آن تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصدو بیستم ـ اصل پیروی ازاساسات اسلام ـ اساس پادشاهی مشروطه مطابق به احکام این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگر محتویات قانون اساسی به پیشنهاد مجلس وزراء یا یك ثلث از اعضای اولسی جرگه یا مشرانو جرگه مطابق به احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده یکصدو بیست ویکم ـ پیشنهاد تعدیل را لویه جرگه مطالعه میکند ودرصورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل را تصویب کند هیئتی از بین اعضاء جهت تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل را به مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه جرگه با کثریت اعضاء طرح تعدیل را تصویب کند طرح به پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته طرح تعدیل را باطلاع عامه میرسا ند و تاریخ انتخابات مجدد را اعلام میکند. انتخابات مجدد درخلال چارماه از تاریخ انحلال شوری انجام می یابد .

ماده یکصدو بیست ودوم ـ به تعقیب افتتاح شوری وتشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه را دائر میکند. لویه جرگه طرح تعدیل را مطالعه کرده متن آنرا قبول یا رد مینماید. تصویب لویه جرگه درین مورد به اکثریت دوثلث اعضاء اتخاذ میشود و بعد از توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالی حکمونه

یوسل و درویشتمه ماده ـ ددی فصل د محتویاتو له رعایت سره ـ ددې اساسی قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږی چه د باچا له پلوه توشیح او اعلام شی.

یوسل او څلیرویشتمه ماده ـ د باچا له پلوه ددی اساسی قانون د اعلامیدو نه وروسته د ملی شوری او د اعیانو مجلسونه رنګیدلی ګڼل کیږی.

یوسل و پنځه ویشتمه ماده ـ نوې شوری د ۱۳٤٤ هجری شمسی کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږی.

ددی اساسی قانون د اعلامیدو او د نوی شوری د پرانستلو ترمنځ موده د انتقال دوره ګڼل کیږی.

د انتقال په دوره کښی د شوری واك اختیار حکومت ته سپارل کیږی.

هغه تقنینی فرمانونه چه د انتقال په دوره کښی ددی فصل په حکمونو برابر اوځی د اووه اویایمی مادی د حکم سره سم شوری ته سپارل کیږی.

که چیری د انتقالی دوری په موده کښی یو داسی حالت پیدا شی چه ددی اساسی قانون د حکمونو سره سم د لویی جرګی دائریدل غواړی نو د شوری او اعیانو رنګ شوی مجلسونه رابلل کیږی او د اته اویایمی مادی سره سم لویه جرګه جوړیږی. ځرنګه چه د نوموړی حالت د راپیدا کیدو په وخت کښی لا د ولایاتو جرګی نه دی جوړی شوی نو ځکه لویه جرګه بی د ولایاتو د جرګو له مشرانو څخه جوړیږی.

یوسل و شپږویشتمه ماده ـ په انتقالی دوره کښی د حکومت په وظایفو کښی دا چاری شاملی دی:

۱/ چه د انتخاباتو ـ اساسی تشکیلاتو ـ مطبوعاتو او د قضائی واك اختیار او تشکیلاتو په باب تقنینی فرمانونه جوړ او د توشیح لپاره ئی باچا ته وړاندی کړی.

۲/ چه د سیاسی ګوندونو او ولایتی جرګو د قوانینو مسودې تیاری او هغه شوری ته ئی وړاندی کړی چه د انتقالی دوری نه وروسته جوړیږی.

۳/ چه ددی اساسی قانون د حکمونو د عملی کولو د پاره ضروری اقدامات وکړی.

یوسل و اوه ویشتمه ماده ـ ستره محکمه د ۱۳٤٦ هجری شمسی کول د میزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږی.

که چیری د انتقالی دورې په موده کښی ددی اساسی قانون د پنځلسمی ـ اوولسمی ـ یوویشتمی ـ دوه ویشتمی او یوسل و پنځلسمی مادی د عملی کولو ضرورت پیښ شی نو ددغو مادو حکمونه د ستری محکمی یا قاضی القضات د ګډون نه پرته عملی کیږی. ددی اساسی قانون د نافذ کیدو او د ستری محکمی د جوړیدو ترمنځ موده کښی باچا صلاحیت لری د ستری محکمی د وظیفو د اجراء د تاءمین لپاره ضروری تدبیرونه برابر کړی.

یوسل و اته ویشتمه ماده ـ ټول هغه قوانین چه ددی اساسی قانون د نافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلی دی په دی شرط نافذ ګڼل کیږی چه ددې اساسی قانون له حکمونو سره تناقض و نه لری او نویو قوانینو لغو کړی نه وی.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و بیست و سوم ـ با رعایت محتویات این فصل، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصد و بیست و چارم ـ بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شوری ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصد و بیست و پنجم ـ شوری جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٤ هجری شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شوری جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شوری به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه در خلال دوره انتقال بر وفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شوری ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که بر طبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شوری ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود. چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصد و بیست و ششم ـ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات، اساسی، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شوری ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هفتم ـ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٦ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصد و پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

درمدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هشتم ـ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده بشرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(د پوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library